

Ն Ա Խ Ա Պ Ա Շ Ա Ր Մ Ո Ւ Ն Ք

Ն Ա Հ Ա Ն Ջ Տ Ա Ր Ի

Մեր ազգին մէջ շատ տեղ կարծիք կընեն ռամիկները թէ նահանջ տարին ձախորդ տարի է. ուստի կնային որ տարին նահանջ եղած ատենը հարսնիք չընեն, եւ կամ ուրիշ տնական հարկաւոր գործի ձեռք չըդարնեն: Յայտնի բան է որ այս նախապաշարուն ալ նման է անոր՝ որով կկարծուի թէ բարի օր եւ չար օր կայ օրերուն մէջ, եւ կամ բարի սահաք կայ օրուան սահաքներուն մէջ: Եւ յիշարաւի. եթէ չար օր եւ չար սահաք գըտնուէր, զարմանք չէր որ չար տարի ալ գտնուէր. բայց որովհետեւ ամէն օր եւ ամէն սահաք բարի է բարեգործին, եւ չար՝ չարագործին համար, հարկ է ըսել թէ տարիներուն մէջ ալ ամենեւին զանազանութիւն չկայ, եւ հասարակ տարւոյն պէս բարի եւ յաջող է նահանջ տարին:

— Հապա ինչո՞ւ համար նահանջ ըսուեր է այս կամ այն տարին:

— Ատոր պատճառը տոմարագիտական հաշիւն ու կարգադրութիւնն է, որ ամենեւին կապ մը չունի մարդկային գործոց ձախորդութեան կամ յաջողութեան հետ:

Նահանջ բառը եւ մնալ կնշանակէ, եւ նա-

հանջ կըսուի այն տարին որ ուրիշ հասարակ տարիներէն մէկ օր մը աւելի ունենալով ետ կմնայ: Այսպիսի նահանջը չորս տարին մէկ անգամ կպատահի ըստ հին տոմարի՝ այս հաշուով: Հասարակ տարին թէպէտ սովորաբար 365 օր կհամարուի, բայց ճիշդ այնպէս չէ, հապա տարին 365 օր եւ գրեթէ 6 ժամ է. այս վեց ժամը մինչեւ երեք տարի հաշուի չդրուիր, բայց չորրորդին ամբողջ օր մը կձեւանայ՝ 24 ժամ, եւ կզարնուի փետրուար ամսոյն վրայ. ասով այն ամիսը, որ հասարակօրէն 28 օր է, չորս տարին մէկ անգամ կունենայ 29 օր, եւ այն տարին կըսուի նահանջ, այսինքն ետ մնացած տարի, ինչպէս է նաեւ այս 1864 տարին:

Յոսամք թէ այս պարզ տեղեկութիւնը առնող անձը չվախնար այսուհետեւ նահանջ տարիէն՝ որ եւ իցէ գործի ձեռք զարնելու համար, այլ բաւական համարելով զերկիւղն Աստուծոյ՝ որ տէրն է ժամանակաց եւ պատճառ ամենայն յաջողութեան, կնայի որ իւր գործովը բարեյաջող ընէ օրերն ու տարիները, եւ ոչ թէ օրերէն ու տարիներէն սպասէ յաջողութեան:

ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԱՄՍՈՅ ԵՒ ՏԱՐԻՈՅ.

Սովորութիւն եղած է օրացոյցներուն մէջ դնել ոչ միայն ամէն ամսոյ գլուխը այն ամսոյն *սահմսկը*, այլ եւ յայտնապէս ըսել թէ այս տարի *Տահմսկ* տարւոյն է Առիւծ կամ Կոյս կամ Կշիռ, եւ այլն, վերջապէս 12 կենդանակերպից մէկը: — Ինչ է արդեօք այս

տանուտէր ըսուածը, եւ ինչ ազդեցութիւն ունի:

Երկնքին երեսը զարդարող բիւրաւոր աստղերը գիտելով՝ մարդիկ հին ատենէ ի վեր սովորութիւն ըրեր են զանոնք խումբ խումբ բաժնել ու ամէն մէկ խմբին մէկ մէկ

անուն տալ, զոր օրինակ մէկուն անունը դրեր են Սայլ կամ Մեծ Արջ, միւսինը Փոքր Արջ, մէկ ուրիշինը Քնար, ուրիշինը Հայկ, մէկունը Առիւծ, մէկալինը Կարիճ, եւ այլն: Այս խումբերը համաստեղութիւն կամ ստեղասուն ըսուած են, եւ սոցա մէջ գլխաւոր կը համարուին կենդանակաւար ըսուած գօտիին վրայ եղածներէն տասուերկուքը, որ սոքա են. Խոյ, Երկաւոր, Խեցգետին, Առիւծ, Կոյս, Կշիռ, Կարիճ, Աղեղնաւոր, Այծեղջիւր, Զրհոս, Զուկն: — Յայտնի բան է որ երկինքը այսպիսի կենդանիներ ամենեւին չկան:

Հին եւ նոր ատենի աստեղագէտները կամ ախտարք նայողները այնպէս կուզեն հաւատացնել միամիտներուն թէ այս տասուերկու աստեղատուններէն ամէն մէկը ոչ միայն մէկմէկ ամսոյ, այլ եւ մէկմէկ տարւոյ *saisons* է, այսինքն այն տարւոյն թէ նիւթական եւ թէ բարոյական պատահմանքը վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի. եւ այս սկըբան կամ թէ նախապաշարման վրայ հաստատուած են *les phylasters* մէջի գուշակութիւնները, որոց մանրամասն տեղեկութիւնը ուրիշ անգամ կ'զենմք: Առ այժմ այսքանը միայն ըսեմք թէ ախտարք նայողները ինչ կ'ըսեն, — այսինքն ինչպէս կ'խաբուին կամ կ'խաբեն, երբոր տղու մը այս կամ այն *saison*ին տակը ծնանիլն նայելով ըստ ամսոց՝ կ'գուշակեն անոր տեսքը, բնաւորութիւնը եւ գլխէն անցնելու պատահմունքները: — Գաղղիարէն շարագրուած հին ախտարքի մը խօսքերն ասոնք են.

Ջրհոս, որ կտիրէ յունուարի 20-էն մինչեւ փետրուարի 18. — Սորա տակն աշխարհք եկող տղան կլինի արիւնային, կրակոտ, սրբամիտ, լեզուանի եւ բաղդաւոր, բայց հիւանդոտ ու տկար, եւ մէկ սրունքը մէկալէն հաստ: — Ինչո՞ւ համար: — Ո՞վ գիտէ:

ԶՈՒԿՆ, կտիրէ փետրուարի 18-էն մինչեւ մարտի 20. — Սորա տակը աշխարհք եկող

տղան կլինի քաջալանջ, սրագլուխ, երկայներես, կըրօջուի, մաղասային ու պաղ բնութեամբ. երիտասարդութեան ատենը աշխատաւոր, ծերութեան ժամանակին բարեգործ ու կառավարիչ: — Ի՞նչ պատճառաւ: — Այնպէս:

ԽՈՅ, կտիրէ մարտի 20-էն մինչեւ ապրիլի 20. — Այս տանուտէրին տակը աշխարհք եկող տղան կլինի գռուզ ու սեւ մաղբրով, անուշաչուի, մանրականջ, երկայնավիզ, կըրակոտ, շուտ բռնկող, խոհեմ, բան սովեցընել ու աշխարհք քալել սիրող: — Ինչէն յայտնի է: — Այնպէս կ'ըսեն:

ՅՈՒԼ, կտիրէ ապրիլի 20-էն մինչեւ մայիսի 20. — Սորա տակը աշխարհք եկող տղան կլինի լայնաճակատ, երկայններես, սեւամաղձոտ, կերուխում սիրող, քաղցրաբարոյ, հեղահոգի, ծերութեան ատենը խորհրդապահ, նախանձոտ եւ դանդաղ: — Պատճառ: — Պատճառ չկայ:

ԵՐԿԱՒՈՐ, կտիրէ մայիսի 20-էն մինչեւ յունիսի 22. — Տղան կլինի թիկնաւէտ, գեղեցիկ, գիւրահաւան, տաք, մարդասէր, մարդահաճոյ եւ բաղդաւոր, թուաբանութեան ու վաճառականութեան յարմար: — Ինչէն յայտնի է: — Այնպէս կ'կարծուի:

ԽԵՅԳԵՏԻՆ, կտիրէ յունիսի 22-էն մինչեւ յուլիսի 22. — Տղան կլինի հաստ ու կարճահասակ, թիկնաւէտ, մանրաչուի, պաղ, թուլամորթ, դեգ (*phlegme*), հպարտ, ագահ, 50 տարին անցնելէն ետքը կըլտկուի: — Ո՞վ ըսեր է: — Ըսողն ըսեր է, կուզես նէ հաւատա:

ԱՌԻԻԾ, որ կտիրէ յուլիսի 22-էն մինչեւ օգոստոսի 22. — Տղան կլինի մեծանուն, բարձրահասակ, վազուկ, բարկասիրտ, գունչը լայն, բնութիւնը տաք: — Իրաւ է: — Ո՞վ գիտէ:

ԿՈՅՄ, կտիրէ օգոստոսի 22-էն մինչեւ սեպտեմբերի 22. — Տղան դեղեցիկ, խելացի, ճշմարտասէր, տխուր, պաղ, գթոտ, միամիտ, խօսքին վրայ կեցող:

ԿՇԻՌ, որ կտիրէ սեպտեմբերի 22-էն մինչեւ հոկտեմբերի 22. — Տղան շնորհալի, միջահասակ, ձայնեղ, ճարտասան, արգարասէր:

ԿԱՐԻՃ, որ կտիրէ հոկտեմբերի 22-էն մինչեւ նոյեմբերի 21. — Տղան կարճահասակ, թաւամաղ, շուտ քալող, ոտքը խոշոր, բընութիւնը պաղ, կռուասէր, գողաբարոյ:

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ, որ կտիրէ նոյեմբերի 21-էն

մինչեւ դեկտեմբերի 21. — Տղան ամբողջ, ոտքերը հաստ, երեսը լայն, մօրուքը երկայն, բնութիւնը տաք:

ԱՅՄԵՂՋԻՒՐ, որ կտիրէ դեկտեմբ. 21-էն մինչեւ յունուարի 20. — Տղան վատուժ, մօրուքը թանձր, ծունկերն ու գլուխը ցաւոտ, քիչ մը այծու բնութիւն ունեցող:

Աստիք եւ ասոր նման բաները երկարօրէն գրելէն ետքը այս լատիներէն վճիռը կդնէ ախտաբքը թէ Sapiens dominabitur astris, այսինքն «Իմաստունն լիցի ընդ տէրութեամբ աստեղաց»: Բայց մեք անշուշտ պէտք է ըսեմք աւելի իրաւամբ թէ «Յիմարն հաւատայ աղդեցութեան աստեղաց»:



ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ

Հ Ի Ն Ե Ի Ն Ո Ր Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք

* Քանի մը հոգի խօսակցութեան մէջ գտնուելով, մէջերնէն մէկը կրիային (գափաղգուրպաղա) երկար ապրելուն վրայ կխօսի եղեր. կպատմէ թէ «ես կրիայ մը տեսայ որ ամիս ու կէս առաջ գլուխը կտրեր էին, եւ սակայն ահաւանները դարձեալ կշարժէին»: Երբոր լսողները չհաւատալ կցուցընէին ասոր, վրայ բերաւ թէ «ես աչքովս տեսեր եմ այս բանս, անոր համար կարծէի թէ կհաւատաք խօսքին»: Յետոյ դարձաւ վարժապետի մը որ այն տեղ էր՝ ըսաւ. «Դուք ինչ կըսէք, այս բանը կարելի է թէ չէ»: Վարժապետը պատասխան տուաւ թէ «Յիրաւի, շատ զարմանալի երեւոյթ է. արդեօք եթէ դուք տեսած չլինէիք, կհաւատայիք այդ բանին: — Ոչ, չէի հաւատար: — Ուրեմն, ըսաւ վարժապետը, թողութիւն կընէք թէ որ ես ալ ձեզի չհաւատամ»:

— Ո՛րչափ մարդիկ կան որ իրենց չգիտացած կամ չհաւատացած բանին վրայ խօսելով՝ կպահանջեն որ ուրիշները հաւատան:

* Զուարճախօս մարդուն մէկը ըսաւ տիմարին մէկուն. «Դուն ինձմէ շատ ուժեղ ես, եւ սակայն որչափ ալ ուժով զարնես իմ ձեռքիս, չես կրնար ցաւցընել»: Այս ըսաւ ու ձեռքը սեղանին վրայ դրաւ: Դիմացինը ոյժ ու սիրտ մէկ ըրած՝ զարկաւ սեղանին, ու իւր ձեռքը սաստիկ ցաւցուց, վասն զի միւսը շուտ մը քաշեց ձեռքը: Տխմարը մէկէն վազեց փողոց ելաւ, եւ կուզէր որ առաջին հանդիպողին գլխուն բերէ այն փորձանքն որ իրեն պատահեցաւ. բայց որովհետեւ առջեւը սեղան չկար, ձեռքը իւր գլխուն վրայ դրաւ. դիմացինն ալ այնպիսի